

จริต ๖ กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

Temperament 6 and Human Resource Management

บุษกร วัฒนบุตร*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นความพยายามในการที่จะใช้กรอบแนวคิดของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ทำความเข้าใจพฤติกรรม บุคลิกลักษณะ และอุปนิสัยส่วนบุคคล เพื่อนำไปสู่การเข้าใจกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมต่อกัน จนสามารถก่อเกิดประโยชน์ที่พึงประสงค์แก่องค์กรได้ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแบ่งบุคลิกภาพของมนุษย์โดยยัตติจริตเป็นหลักได้ ๖ ประเภท คือ รากจริต โทสจริต โมหจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต และวิตกจริต ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องอาศัยการเข้าใจกันโดยใช้กรอบแนวคิดต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นกรอบทางด้านศาสนา จิตวิทยา สังคมวิทยา เป็นต้น กรอบที่ยกมาข้างต้นในบทความนี้ก็เป็นอย่างหนึ่งในการเข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ และสมานฉันท์ อย่างมีความสุข ทั้งตัวเราเองและคนรอบข้าง บางครั้งการเข้าใจมนุษย์และรู้จักปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับ “กลุ่มเป้าหมาย” ที่เราต้องการ สามารถสร้างความยิ่งใหญ่อย่างถาวรขึ้นมาได้ เช่น กรณีที่วัดในพุทธศาสนาแห่งหนึ่งใช้ความเป็นระเบียบ สะอาด พิถีพิถัน จริต ๖ จึงเป็นอีกกรอบหนึ่งในการรู้จักคน เข้าใจคน อยู่กับคน และใช้คนให้ประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง องค์กร สังคม และประเทศชาติได้

คำสำคัญ : จริต ๖, การบริหารทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This article try to describe about conceptual framework of Buddhist to apply human behavior, personality and individual habit. That bring about to understanding and have the interaction for appropriate each other. cause desirable advantage to the organization. Buddha divides the personality of concentrate the behavior 6 kinds as following 1) One of lustful Temperament 2) One of Angry and

* อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Hating Temperament 3) One Deluded Temperament 4) One of faithful Temperament 5) One of intelligent Temperament and 6) One of worrisome and Speculative Temperament coexisting in the social must live with idea frame example religion, psychology social sciences, All of temperament can help to understand human and use a person for the topmost advantage in organization, Social and nation

Keywords : Temperament 6, Haman Resource Management

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมตามที่นักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ของโลกชาวกรีกนามว่า “อริสโตเติล” ได้กล่าวไว้มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นโดยไม่สามารถทำงานคนเดียวเพียงลำพังได้ ซึ่งทุกคนย่อมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่มากก็น้อย การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ไม่ว่าจะต้องทำงานร่วมกันทั้งคนที่อยู่ภายในหรือภายนอกของหน่วยงาน หากเราสามารถเรียนรู้บุคลิกลักษณะของบุคคลต่างๆ ก็จะสามารถได้รับความร่วมมือ การยอมรับและความช่วยเหลือต่างๆ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในหน่วยงานและองค์กรของเราได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในองค์กรต่างๆ ในการเกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้นเริ่มต้นจากการสรรหา (Recruitment) ขององค์กรต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการสรรหาคนเก่งคนดีเข้ามาร่วมงานโดยให้ทุกคนในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความสุข การเสียเวลาในการคัดเลือกหากได้คนเก่ง คนดีมาร่วมงานกับองค์กรแล้วเป็นเรื่องที่เกินคุ้ม^๑ ถึงแม้ว่าการลงทุนในเรื่องนี้จะทำให้ค่าใช้จ่ายขององค์กรสูงขึ้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)^๒ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการที่ผู้บริหาร ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบุคลากรและ/หรือบุคคลที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร ร่วมกันใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสรรหา การคัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้าปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งดำเนินการธำรงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และมีคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) ที่เหมาะสม ตลอดจนเสริมสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิกที่ต้องพ้นจากการร่วมงานกับองค์กรให้สามารถดำรงชีวิตในสังคม

^๑ สมลักษณ์ วงษ์รัตน์, **รอยทางที่สร้างคน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ บุกซ์เซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

^๒ ญัญพันธ์ เจริญนันท์, **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร : หจก.เม็ดทรายพรินต์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕-๑๖.

ได้อย่างมีความสุขในอนาคต จากความหมายที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสมาชิกขององค์การใน ๓ ลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑. ก่อนเข้าร่วมงาน หน่วยงานด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์การจะต้องทำการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สรรหา และจูงใจบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเหมาะสมกับงานที่ต้องการ ให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมงานกับองค์การ ซึ่งการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่องค์การต้องการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการสรรหาบุคลากร ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละองค์การสมควรที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคลที่องค์การมีความต้องการให้ร่วมงานด้วยได้อย่างเหมาะสม โดยที่การจูงใจบุคคลให้สนใจที่จะเข้าร่วมงานกับองค์การอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ดังที่จะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนของการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร

นอกจากการที่องค์การสามารถดึงดูดบุคคลให้สนใจเข้าร่วมงานแล้ว งานทรัพยากรมนุษย์ยังต้องมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเหมาะสมที่สุดให้เข้าทำงานกับองค์การเนื่องจากบุคลากรที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมให้องค์การสามารถก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง

๒. ขณะปฏิบัติงาน นอกจากการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมงานกับองค์การแล้ว งานทรัพยากรมนุษย์ยังมีหน้าที่ธำรงรักษาให้สมาชิกขององค์การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยการให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเหมาะสม จัดการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดสรรสวัสดิการ และเสริมสร้างสุขอนามัยในการปฏิบัติงานตลอดจนช่วยกำหนดแนวทางความก้าวหน้าในอาชีพของบุคคล เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการทำงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้สามารถทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการทำงานให้องค์การได้อย่างเต็มที่

๓. ภายหลังจากการร่วมงาน การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะต้องคำนึงถึงบุคลากรที่ทำงานกับองค์การจนครบอายุเกษียณ หรือบุคลากรที่มีความจำเป็นที่ต้องออกจากงานด้วยเหตุผลบางประการ ยกเว้นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยการจัดเตรียมความพร้อมให้บุคลากรสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อาทิ การให้บำเหน็จ บำนาญ พุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินทดแทน หรือผลตอบแทนในรูปอื่นนอกจากนี้หลายองค์การยังมีโครงการเตรียมการก่อนเกษียณอายุไว้สำหรับบุคลากรทุกคนที่อายุเข้าใกล้เกณฑ์ เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่อเวลามาถึง หลายหน่วยงานได้จัดให้มีโครงการสำหรับบุคลากรที่เกษียณอายุ เช่น การออกกำลังกาย การพบปะสังสรรค์ หรือกิจกรรมสันทนาการอื่นๆ ตลอดจนการส่งเสริมให้บุคคลที่เกษียณมาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่องค์การ บุคลากร และสังคม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตนเอง บุคคลอื่น และสังคมเท่าที่เขาสามารถจะปฏิบัติได้

จากความสำเร็จของการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมและในองค์กรนั้นหลังจากที่องค์กรมีความต้องการกำลังคนและได้มีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนแล้ว ในการที่จะสรรหาบุคคลมาแทนในตำแหน่งที่ว่างหรือมีทดแทนอัตรากำลังคนเนื่องจากการขยายหน่วยงานออกไปหรือปริมาณงานเพิ่มขึ้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสรรหาบุคคลจะต้องวางแผน การสรรหาบุคคลโดยมีการพิจารณาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสรรหาที่จะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยให้สามารถสื่อข้อความไปถึงกลุ่มบุคคลที่บริษัทต้องการได้โดยตรงมากที่สุดนอกจากการวางแผนการสรรหาแล้วยังรวมความไปถึงการพิจารณาไปถึงแหล่งที่จะไปทำการสรรหาและคุณลักษณะของผู้สมัครอีกด้วยดังนั้นการแบ่งประเภทบุคคลตามลักษณะของจิตต่างๆ ของมนุษย์ จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการสรรหาบุคคลากรที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

จิตที่ ๑ โทสะจิต

ลักษณะทั่วไปของคนที่อยู่กลุ่มโทสะจิต หรือมีสภาวะอารมณ์เป็นอารมณ์โกรธ โดยธรรมชาติแล้วเป็นบุคคลผู้มีความเห็นแก่ตัวในการทำงานและการกระทำต่างๆ และมักเป็นผู้เคารพกฎเกณฑ์และมีวินัยสูงกว่าจิตอื่นๆ และการที่ตัวเองมีหลักเกณฑ์ ระเบียบวินัยค่อนข้างสูง จึงทำให้ทนไม่ได้เมื่อมาเจอผู้ที่ไม่มีความมีระเบียบวินัย ไม่มีเคารพหลักเกณฑ์ นอกจากนี้จะเป็นคนที่รักษาคำพูดรักษาวินัย จึงทำให้ทนไม่ได้มาเจอกับคนที่ไม่รักษาคำพูดไม่รักษาวินัยกลุ่มโทสะจิตมักคาดหวังว่าโลกจะเป็นอย่างที่เราต้องการ และจากการที่ตัวเองมักจะมีระเบียบวินัยสูงกว่าคนปกติ ก็มักจะคิดว่าโลกควรจะเปลี่ยนไปเหมือนตัวเอง แต่เมื่อพบว่าโลกไม่ได้เป็นอย่างนั้น และไม่สามารถเปลี่ยนโลกได้ ก็เกิดความขุ่นเคืองเล็กๆ อยู่ในใจอยู่เสมอ และพร้อมจะระเบิดออกมาได้เมื่อเจอกับผู้ที่ไม่มีความเป็นระเบียบวินัย หรือความไม่ถูกต้อง

การที่ยึดมั่นในหลักการและกฎเกณฑ์ต่างมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เป็นคนตรงไปตรงมา ทำให้บุคคลที่เป็นโทสะจิตมีสมาธิแรงมาก แต่ในทางกลับคนที่มีความพื้นฐานจิตเป็นโทสะจิตมักมีสติค่อนข้างอ่อน เพราะไม่ได้ดูโลกตามความเป็นจริง ไม่ได้ดูว่าคนอื่นเขาคิดอย่างไร แตกต่างกับเราอย่างไร อันที่จริงแล้วคนกลุ่มนี้ก็แทบไม่สนใจคนอื่นหรือดูคนอื่นหรือดูโลกเท่าไรเลย เพราะคิดว่าโลกหรือทุกคนควรจะเปลี่ยนตัวเองไปตามหลักการหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง นั่นคือ ทุกคนควรมีวินัย ควรตรงต่อเวลา ควรเคารพกฎเกณฑ์โลกของกลุ่มโทสะจิตเป็นโลกที่ควรจะเป็น ไม่ใช่เป็นโลกที่เป็นอยู่จริง คนที่ไม่สามารถทำได้จะถูกดูว่าไม่มีความสามารถ และมีท่าทางเหยียดหยันโลก ดูถูกโลก กลุ่มโทสะจิตจึงไม่ค่อยมีความเมตตากับคนอื่นมากนัก เพราะมองว่าคนพวกนี้ทำตัวของตัวเองไม่รักษาคำพูด ไม่มีระเบียบวินัยเอง ดังนั้น เขาจึงได้รับผลจากการกระทำของตัวเองดังกล่าวคนประเภทโทสะจิตเล็กๆ แล้วก็ค่อนข้างในเพราะไม่ค่อยได้รับความรักความอบอุ่น จึงมีความน้อยใจหรือต้องการความรักความอบอุ่นอยู่เล็กๆ แต่เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองเลยจำต้องยึดกรอบเกณฑ์ระเบียบ

เป็นเสมือนเป็นเกราะป้องกันความอ่อนแอภายใน และไม่ต้องการให้ใครได้เห็นความอ่อนแอดังกล่าว แต่การที่มีเกราะขึ้นมามากเกินไปทำให้ไม่สามารถแสดงความรักความรู้สึกได้มากเท่าไร ทำให้จิตใจค่อนข้างขุ่นเคืองเป็นประจำ

คนที่อยู่ในกลุ่มโทสะจริตจะมีวิธีการพูดที่ตรงๆ ไม่กลัวใคร การพูดจาจะมีพลังเสียงฟังชัด ฟังแล้วน่าเกรงขาม เพราะมีสมาธิแรง แต่คำพูดค่อนข้างแรงและหนัก ฟังแล้วไม่รื่นหูคำพูดอาจไม่ไพเราะ เพราะไม่คำนึงถึงความรู้สึกของคนฟังเท่าไร นอกจากนี้ จะพูดค่อนข้างเร็ว เพราะไม่ได้ยินเสียงตัวเอง ทำให้ผู้อื่นรับรู้ พฤติกรรมดูหยาบและดูหนักนอกจากนี้ยังเป็นคนพูดซ้ำๆ ซากๆ เพราะคนที่เป็นโทสะจริตเป็นคนที่คิดว่าตัวเองมีหลักการ และยึดกฎเกณฑ์เป็นที่ตั้ง ดังนั้นจะมีสิ่งที่ตัวเองคิดว่าถูกต้องอยู่ในใจเสมอ สิ่งไหนที่ไม่เป็นไปตามหลักการและกฎเกณฑ์ของตนเองแล้วย่อมไม่ใช่สิ่งที่ถูก เนื่องจากคนประเภทนี้มักจะเชื่อว่าตัวเองมีคุณธรรม มีวินัยสูง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นประเภทเจ้าระเบียบ เจ้ากฎเกณฑ์ จึงมักจะใช้หลักเกณฑ์ของตนเองเข้าชี้ผิดชี้ถูกคนอื่นอยู่เสมอ เป็นคนที่เคารพกฎเกณฑ์จึงมักทนไม่ได้ที่เห็นใครละเมิดกฎเกณฑ์ขององค์กรหรือของสังคม ทำให้คนอื่นมองว่าเป็นพวกชอบจับผิด หากจะดูวิธีการแต่งกายของคนที่มีลักษณะโทสะจริตจะเห็นได้ว่าค่อนข้างเป็นระเบียบ การแต่งตัวค่อนข้างประณีต สะอาด สำหรับสิ่งที่ชอบจะเป็นสีสุภาพหรือไม่ก็สีเข้ม เช่น แดง สีส้ม สด เหลืองสด เพราะทำให้อารมณ์นิ่งสงบและเข้าสู่ภาวะปกติคนในกลุ่มนี้จะมีการเดินที่รวดเร็วและตรงแนวเพราะเขารู้ชัดเจนว่าจะเดินไปทางไหน เนื่องจากเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเวลาและมีวินัย จึงไม่ค่อยวอกแวก และรู้สึกตึงเครียด ไม่เอะอะเหวี่ยงลอยหายดวงตาจะสว่างใสและเป็นประกาย เพราะสมาธิสูง หน้าจะมีสีสันต์และพลังงาน แต่หน้าตาอาจไม่สวยไม่หล่อสักเท่าไรเพราะจิตใจมีความขุ่นเคืองเป็นอารมณ์ ไม่แจ่มใสเบิกบานประกอบกับไม่มีความเมตตาทำให้ไม่มีเสน่ห์และอารมณ์มัก

จุดแข็งจุดอ่อนของโทสะจริต

จุดแข็งของบุคคลที่เป็นโทสะจริตคือจะผู้ที่มีทัศนคติที่เข้มแข็งกับการงานสูง สามารถทำงานได้รวดเร็วและเป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายไม่ผิดพลาดเนื่องจากเป็นคนที่มีสมาธิสูงอยู่แล้ว และไม่ประมาทแต่งานจึงฟังอะไรไม่ผิดพลาด และทำงานไม่ผิดพลาดประกอบกับการเป็นผู้มีระเบียบวินัยเคารพกฎเกณฑ์ทำให้เป็นใหญ่เป็นโตในหน้าที่การงานได้อย่างไม่ยากเย็นโดยเฉพาะในหน้าที่การงานที่เน้นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ การตรวจสอบความถูกต้องเช่นผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ดูแลด้านปฏิบัติการ (operation) หรืองานของระบบราชการเป็นคนมีระเบียบวินัยสูงตรงต่อเวลา หากนัดหมายกับคนที่เป็นจิตนี้ ต้องตรงเวลา เพราะเขาจะมาตรงเวลาและจะถูกพวกที่ไม่มีความวินัยไม่เคารพสัญญาและไม่ตรงเวลา เป็นนักวิเคราะห์ที่เก่งเพราะมองอะไรตรงไปตรงมาไม่ปรุงแต่ง จึงสามารถมองเห็นเหตุมองเห็นผลได้ชัดเจนจึงเหมาะเป็นผู้นำวางแผน เป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาได้เนื่องจากเป็นผู้มีหลักการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ไม่มัวเมาใช้อารมณ์หรือเล่นพวกเล่นพ้อง มีความจริงใจต่อผู้อื่นพูดอะไรเป็นคำไหนคำนั้นไม่เป็นคนแทงคนข้างหลัง แต่อาจแทงข้างหน้าเลยหากจะด่าก็จะด่าต่อหน้าไม่ด่าลับหลัง

และจะดำเนินที่ท่ามกลางที่ประชุมหรือสาธารณชนได้โดยไม่หวั่นเกรงหรือหวั่นไหวต่อสายตาหรือความรู้สึกใดเหมือนคนจืดอื่นๆ การที่มีลักษณะดังกล่าวทำให้คนที่เป็โทสะจืดจะเป็นที่เกรงขามหรือเกรงกลัวของคนอื่นโดยธรรมชาติ เป็นคนตรงไปตรงมาไม่มีน้ำผึ้งผสม ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม พูดคำไหนเป็นคำนั้น ทำให้เป็นผู้ที่แม้ไม่น่าคบแต่ก็นำทำธุรกิจด้วยเป็นคนไม่ค่อยโลภเพราะอยู่ในโลกของความคิดโลกของความน่าจะเป็น โลกของหลักการและกฎเกณฑ์มากกว่าโลกของวัตถุสิ่งของ คนที่มีลักษณะเป็นโทสะจืดจะมีจุดอ่อนสำคัญคือโกรธทั้งวัน อะไรผิดนิดๆ หน่อยๆ ไม่ได้ ทำให้อารมณ์ขุ่นมัวเป็นนิจไม่ค่อยไม่เป็นที่น่าคบค้าสมาคมของผู้อื่น อารมณ์ที่ขุ่นมัวขุ่นเคืองอยู่เสมอ นำมาสู่ซึ่งโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายจึงทำให้คนจืดนี้มักจะมีโรคภัยไข้เจ็บซึ่งเป็นผลจากการอารมณ์โกรธและความไม่พอใจของจิตได้ง่าย การใช้คำพูดที่ก้าวร้าวรุนแรงตลอดจนเสียสติจิตใจผู้อื่นเป็นการสร้างวชิกรรมอยู่ตลอดเวลา สร้างความขุ่นเคืองใจให้กับผู้อื่น เกลียดชังและอาจทำไปสู่การทะเลาะวิวาทค่อนข้างบ่อย นอกจากนั้น การชอบจับผิดคนอื่นหรือมองคนอื่นว่าไม่เก่งหรือมีความสามารถเท่าตัวเองมีนิสัยค่อนข้างเหยียดหยังอวดดี ทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่นไม่ค่อยราบรื่นมักจะต้องอยู่คนเดียวไม่มีเพื่อนหรือต้องอยู่เป็นโสดไม่แต่งงานเพราะหาคนที่ดีพอเท่าตัวเองหรือมีระเบียบเท่าตัวเองไม่ได้ถ้าแต่งงานก็ไม่ค่อยมีความสุขเท่าไรเพราะอีกฝ่ายรู้สึกเหมือนเข้าอยู่โรงเรียนประจำ การที่อยู่ในโลกของกรอบโลกของหลักการและหลักเกณฑ์ทำให้ไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีความคิดริเริ่มอะไรที่แหวกแนวการที่พูดจาตรงไปตรงมาไม่สนใจความรู้สึกคนฟังทำให้แทบไม่มีความถนัดด้านการตลาด

นอกจากนี้คนที่มีลักษณะโทสะจืดมักจะตกอยู่ในหลุมกลของนิสัยตัวเองเพราะการที่แสดงความโมโหเกรี้ยวกราดมักจะนำมาสู่ความเกรงกลัวนำมาสู่อำนาจเหนือผู้อื่น และมักจะนำมาสู่สิ่งที่ตัวเองประสงค์อยู่เสมอทำให้เป็นการบ่มเพาะนิสัยขังโมโหของตัวเองอยู่ตลอดเวลาและยากที่แก่นิสัยดังกล่าวได้

ถ้าท่านเป็นโทสะจืดจุดเดือดของท่านจะต่ำ ท่านจะโมโหง่าย รำคาญคนง่าย หากท่านเริ่มรู้ตัวว่าเริ่มโกรธเริ่มโมโหเริ่มรำคาญใจ ให้ทำตัวเป็นขอนไม้ นิ่ง ต้องหยุดมนกรรมวชิกรรม และกายกรรมที่เป็นอกุศลก่อนเพราะจะนำมาซึ่งความเสียหายทั้งต่อตัวเองและคนอื่นการสร้างความเจ็บปวดให้ผู้อื่นไม่ว่าจะโดยวชิกรรมหรือกายกรรมก็ตามในที่สุดแล้วจะส่งผลกลับมาให้ตัวเราเอง ดังนั้นหากอารมณ์ท่านเริ่มยับด้วยความโกรธแล้ว ให้ทำตัวเป็นขอนไม้มีฉะนั้นจะสร้างกรรมเพิ่มมากขึ้นคนที่เป็โทสะจืดจะอยู่ในอารมณ์เมื่อเกิดความโกรธหรือโมโหก็มักไม่ค่อยรู้ตัวว่า กำลังโกรธหรือโมโหอยู่จะรู้ก็ทีก็เมื่อหายโมโหแล้ว ซึ่งในขณะนั้นท่านอาจจะพูดหรือทำอะไรไปแล้วมากมายโดยไม่ได้ตั้งใจและอาจต้องเสียใจภายหลังจึงขอให้ท่านหัดลองสังเกตอารมณ์ของตัวเองเป็นประจำ ถามตัวเองอยู่เสมอว่าตอนนี้รู้สึกอะไร รู้สึกดีใจ รู้สึกเสียใจ รู้สึกรำคาญ รู้สึกโกรธท่านจะสังเกตเห็นว่าอารมณ์ของทางจะค่อนข้างมีแต่ความขุ่นเคือง รำคาญอึดอัด มากกว่าความรู้สึกอื่นเพราะส่วนหนึ่งเป็นเพราะท่านได้สร้างกรอบตัวเองไว้ขังตัวเองค่อนข้างมากอยู่แล้ว ท่านได้ขีดเส้นให้ตัวเองเดินซ้าย

เดินขาวอยู่ตลอดเวลาแต่การที่ท่านฝึกถามไปเรื่อยๆ จะทำให้เริ่มเห็นอารมณ์ของท่านในยามที่ความ
โกรธกำลังจะครอบงำจิตใจของท่านนั้นหากท่านเห็นเริ่มเห็นอารมณ์ในยามนั้นเห็นความโกรธเกรี้ยว
ของสภาวะอารมณ์ในยามนั้นแล้วก็จะช่วยดึงสติกลับมาก่อนที่จะทำอะไรรุนแรงไปเป็นการ
เตือนสติให้รู้จักความผ่อนคลาย ให้อารมณ์ที่กำลังจะเพิ่มระดับความรุนแรง พอ
คลายลงมาได้บ้างเจริญเมตตาให้มากคนในจิตนี้มักจะทำร้ายผู้อื่นได้ง่ายกว่าจิตอื่น ๆ คนซึ่งมีการขัด
เกลางานด้านจิตใจน้อยน้อย ก็อาจจะทำร้ายผู้อื่นทางร่างกายแต่ผู้มีการขัดเกลางานจิตใจมากขึ้น
น้อยก็จะทำร้ายผู้อื่นทางวาจาแต่ไม่ว่าท่านจะทำร้ายด้วยวิธีใดโดยจะรู้ตัวหรือไม่ หากเริ่มโมโหหรือ
โกรธขอให้รีบเจริญเมตตาต่อผู้อื่น เพราะความโมโหหรือโกรธจะหยุดด้วยความเมตตาหากโมโหมากๆ
ให้เหลือบดูสีหน้าของบุคคลที่อยู่รอบข้างซึ่งมีความทุกข์และความเศร้าพอเพียงอยู่แล้วท่านไม่ควร
ซ้ำเติมให้เขามีความทุกข์กายทุกข์ใจมากกว่านี้ ให้คิดว่าการทำร้ายด้วยวจีกรรม ก็ไม่ต่างกันกับการทำ
ร้ายด้วยผลกำลังการเจ็บกายอาจหายได้ แต่การทำให้คนอื่นเจ็บใจนั้น จะฝังอยู่นานซึ่งนับว่าเป็น
การสร้างกรรมที่รุนแรงกว่าการกระทำเสียอีกพึงเสียงที่ตัวเองพูดว่าเป็นอย่างไร น้ำเสียงชวนให้เป็น
มิตรหรือสร้างศัตรู น่าติดตามฟังน่าเชื่อถือ หรือว่าน่าเบื่อ ชวนรำคาญและฟังว่าคำพูดที่ออกมาง่ายต่อ
การเข้าใจหรือเปล่าปกติคนที่ เป็นโทสะจริตมักไม่ค่อยฟังเสียงตัวเองหากเราฟังเสียงของเราที่เปล่งออก
มาแล้ว เราก็จะ เลิกสงสัยเสียที่ว่าทำไมเราพูดอย่างนี้แล้วเขาถึงยังไม่เข้าใจเรา หรือทำไมเขาถึงไม่
ชอบเราทำไมเขาถึงโกรธหรือโมโหเราให้เริ่มคิดว่าโลกนี้ไม่ต้องจริงจังมากนักโลกนี้ก็เป็นอย่างนี้ คนที่เป็น
โทสะจริตมักจะพยายามสร้างกรอบขีดเส้นให้กับตัวเอง ในแง่ดีแล้วทำให้เป็นคนมีวินัย แต่ในแง่เสียคือ
มีความยึดอัดเป็นอารมณ์ ไม่สามารถแสดงความรู้สึก ความปรารถนาของตัวเองไม่สามารถทำอะไรอย่าง
ที่ตัวเองต้องการ เพราะโดนจำกัดด้วยความคิดว่าควรจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่เพียงแต่จะพยายามวาง
กรอบให้กับตัวเองคนในจิตนี้จะพยายามวางกรอบให้กับคนอื่นไปด้วย กล่าวง่ายๆเหมือนกับจะ
พยายามควบคุมโลกให้เป็นไปอย่างที่เราต้องการ ดังนั้นเมื่อบุคคลอื่นเข้าใกล้ผู้เป็นโทสะจริตจะรู้สึก
ยึดอัดไปด้วยและโดยปกติแล้วมักพยายามหลีกเลี่ยง หนทางแก้ไขประการหนึ่งก็คือ ขอให้ปล่อยๆ
วางๆบ้างอย่างไปจริงจังมาก การมีวินัยเป็นสิ่งดีแต่การสร้างกรอบการขีดเส้นให้กับชีวิต ก็เหมือนการ
ถูกพันธนาการเหมือนกับการเอาจิตใจตัวเองลุ่มพันนาการเอาไว้จิตใจจึงเหมือนถูกบีบถูกกดเอาไว้
ตลอดเวลา ทำให้จิตไม่ผ่อนคลาย ไม่เบิกบานและทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จะอยู่แต่ในกรอบ
เก่าๆของตัวเองตลอดเวลาต้องใจกว้างรับความคิดใหม่ๆไปพิจารณา เนื่องจากคนจิตนี้มักมีกรอบมี
ระเบียบบางประการและใช้ชีวิตอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เหล่านั้นหากกรอบความคิดดังกล่าวถูกต้องก็ดีไป
นำพาชีวิตไปสู่ความก้าวหน้าแต่ถ้ากรอบดังกล่าวไม่ถูกต้องชีวิตก็จะติดหล่มกับดักของความคิดตัวเอง
คนที่ เป็นโทสะจริตต้องพยายามพิจารณาทบทวนกฎเกณฑ์ของตัวเองที่ว่าต้องทำนั้นต้องทำนี้ ว่ามัน
ถูกต้องและใช้ได้เหมาะสมกับกาลและเทศะมากน้อยเพียงใดและต้องเปิดใจกว้างรับฟังความคิด
ใหม่ๆ เพื่อนำไปคิดไปพิจารณา มิฉะนั้นชีวิตจะไม่สามารถออกจากวังวนของพฤติกรรมเดิมได้ต้องคิด

ก่อนพูดคิดให้นานๆ เข้าไว้ เพราะโทสะจริตจะเริ่มจากพูดไปก่อนและค่อยมาคิดทีหลังและมักจะเสียใจภายหลังในสิ่งที่ตัวเองได้พูดได้ทำไปแล้วอยู่เสมอให้พิจารณาว่าความโกรธทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของร่างกายส่งผลต่อระบบการย่อยอาหาร ระบบฮอร์โมน และโรคเก๊าท์

คนจริตนี้เป็นลูกน้องที่ดีและเพื่อนร่วมงานที่ดี เชื่อถือได้ ไม่โกงเป็นคนมีสัมมาคารวะให้การเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจมากกว่าหรือตำแหน่งสูงกว่าและถ้าเราสามารถเข้าใจเขาก็จะสบายเพราะจะได้แม่ทัพที่ค่อนข้างเข้มแข็งมีวินัย คอยรักษากฎเกณฑ์ของสำนักงานทำงานใหญ่ได้เนื่องจากเป็นคนที่มีอุทิศทั้งร่างกายและแรงใจอยู่แล้วตามธรรมชาติงานมักออกมาค่อยข้างเรียบร้อย ไว้วางใจได้ นอกจากนี้ มักมีนิสัยชอบเป็นครูชอบแนะนำสอนคนอื่นอยู่เสมอหากท่านมีลูกน้องที่เป็นโทสะจริตประการแรกท่านต้องมีปิยะวาจา ต้องทำใจลดความเป็นตัวตนลง และพูดด้วยน้ำเสียงเย็นนิ่งในการโน้มน้าวหรือสั่งการท่านอาจต้องพูดแบบมธุรสวาจาจากมากน้อย เพราะคนที่เป็นโทสะจริตชอบกินขนมหวานแม้พูดหวานเขาก็รู้สึกธรรมดา ค่อยๆ พูดอย่างละมุนละไมแม้ผู้พูดเองจะรู้สึกหวานมาก แต่สำหรับคนที่เป็นโทสะจริตจะดูว่าเป็นเรื่องธรรมดาและเห็นว่าโลกควรจะปฏิบัติต่อเขาเช่นนี้ให้คิดถึงนิทานเรื่องโคนันทวิศาล ซึ่งหากใช้คำพูดไม่เพราะหูนอกจากจะไม่ยอมเดิน อาจจะขวิดท่านได้การพูดจาไม่ไพเราะจะบีบคั้นจิตใจเขามากต้องใช้กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์เข้าคุ้ยกัน ทุกอย่างทุกเรื่องว่ากันไปตามกฎหมายเพราะตัวเขาเป็นคนเคารพหลักการและกฎเกณฑ์อยู่แล้วห้ามใช้อารมณ์อำนาจบาตรใหญ่ไปบีบบังคับเขาให้ทำโน่นทำนี่เพราะถ้าไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ เขาก็ไม่ทำ หากไปบีบเขาเขาจะเป็นคนประเภทยอมหักแต่ไม่ยอมงอต้องมีความจริงใจ มีความซื่อตรงเป็นอารมณ์ คนจริตนี้มีความตรงไปตรงมาสูงบางครั้งก็ตรงเสียจนน่าตกใจเวลาคุยกับลูกน้องท่านที่เป็นจริตนี้ต้องพูดตรงไปตรงมา ถ้าไม่ต้องไม่ควบคุมเขาทุกขั้นตอน เพราะเขามีความรับผิดชอบสูง มิฉะนั้น หากจะจู้จี้จะนำไปสู่การทะเลาะความขัดแย้ง

หากมีหัวหน้าที่เป็นโทสะจริตเราจะต้องให้ความเคารพนอบน้อม ระวังกริยา ระวังคำพูดเป็นพิเศษเพราะพูดผิดหรือทำผิดนิดหนึ่งก็เป็นการจูดชนวนระเบิดได้ ดังนั้นต้องพูดนินวล เอน้ำเย็นเข้าลูบ อย่าทำให้เขาโกรธและห้ามใช้โทสะเป็นอันขาด ถึงแม้ว่าเขาจะมีเสียงดังมาเราต้องระงับอารมณ์ของเราไว้ก่อน อาจต้องทำหน้าเศร้าๆ นิดหนึ่งจะช่วยให้เขาสงบเร็วเราต้องทราบหัวหน้าที่เป็นโทสะจริตแทบจะควบคุมตัวเองไม่ได้เวลาโกรธแต่พอเหตุการณ์ผ่านไปแล้วจะเสียใจในสิ่งที่ตัวเองได้พูดหรือได้ทำลงไปคนที่มึนลักษณะโทสะจริตจะมีสมาธิแรงอยู่แล้วและยังอยู่ในอารมณ์โกรธแล้วความรุนแรงจะเพิ่มพูนขึ้น ดังนั้นเราต้องเตรียมสติและแรงสมาธิให้ดี ที่สำคัญคือ ต้องพูดจาด้วยเหตุด้วยผลต้องคิดไตร่ตรองมาก่อนให้ละเอียดรอบคอบมีการคิดอย่างดีก่อนพูดแต่ละคำแต่ละประโยคเจ้านายประเภทนี้จะถือว่าการไม่ให้เกียรติหากมาพูดโดยไม่คิดให้ถี่ถ้วนล่วงหน้า นอกจากนี้ เราต้องมีการเตรียมประเด็นพูดให้ตรงประเด็นเพราะเขาไม่มีความอดทนพอจะฟังความคิดที่วกวนไม่ตรงประเด็นและมีเหตุผลหนักแน่น มาก่อน มิฉะนั้นจะยิ่งทันทื และห้ามใช้เหตุผลอย่างข้างๆ คูๆ เพราะ

หัวหน้าที่เป็นโทะสะจิริจะถูกคนไม่มีเหตุผลและเราจะถูกสับเป็นชิ้นเล็กๆ เวลาคุยกับหัวหน้าประเภทนี้ห้ามทำท่ากลัวหรือประหม่าเพราะเขาจะมีน้ำเสียงดีเตียนอยู่แล้วเป็นนิสัยและมักจะมีคามโกรธเป็นคว้นหลงจากเรื่องอื่นในอดีตอยู่บ้างแต่ถ้าเรายังไปทำท่าทางกลัวจะทำให้เขาถูกมากกว่า สงสารต้องทำให้เหมือนเป็นน้ำ มีความสงบ พูดด้วยน้ำเสียงราบเรียบยิ้มแย้มแจ่มใส

จริตที่ ๒ โมะหะจิริ

ลักษณะทั่วไปของคนที่มีลักษณะโมะหะจิริจะเป็นคนที่ง่วงๆ ซึมๆ ประเภทง่วงเหงา งาวนอนเป็นอาจินอ่านหนังสือหรือฟังบรรยายประเดี๋ยวเดียวก็ตาปรอยหรือหลับไปเลย เป็นคนซึมๆ งงๆ ไม่รู้จะทำอะไร ปกติจะไม่ชอบทำอะไรถ้าไม่มีใครหรือสถานการณ์มาบังคับขบขันเฉยๆ อารมณ์พื้นฐานคือความเบื่อและความเซ็ง ทำอะไรรู้สึกว่ายากไปหมดรู้สึกเกินความสามารถ แต่ตัวเองก็มักใช้ความพยายามน้อยเพราะมีสมาธิค่อนข้างต่ำ พลังเลยไม่ค่อยมีทำอะไรจะรู้สึกว่ายากกว่าก่อนหน้านั้นจะเสร็จ และลึกๆ จะมีความเศร้าอยู่ในใจ เพราะมักคิดถึงตัวเองในทางไม่ดีอยู่เสมอ มักจะคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า น้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกตัวเองต่ำต้อยไร้ความสามารถ ไร้วาสนาเป็นคนที่น่าสงสารตรงที่ได้วางโปรแกรมที่ทำลายตัวเองไว้ในความคิดตั้งแต่ต้นคนที่เป็โมะหะจิริมักจะมองเข้าข้างในไม่ค่อยมองออกข้างนอก คือ ถ้าจะคิด มักจะนึกคิดเฉพาะเรื่องของตัวเองกลุ้มใจกับเรื่องของตัวเอง เสียใจกับปัญหาของตัวเองจนแทบไม่ได้คิดว่าคนอื่นเขามีปัญหาอะไรบ้าง จะช่วยเขาได้อย่างไรการที่หมกหมุ่นกับเฉพาะเรื่องตัวเองทำให้คนที่เป็โมะหะจิริดูเหมือนจะมีจิตใจค่อนข้างคับแคบ และไม่ค่อยสนใจโลก ไม่สนใจคนอื่นๆ มากนักการที่สนใจเฉพาะปัญหาตัวเองทำให้ไม่ได้มีเป้าหมายชีวิตอะไรที่สูงส่งมากนักไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงอะไรเพื่อผู้อื่นผู้สังคมทำให้แรงขับเคลื่อนพลอยต่ำลงไปด้วยแต่เป็นคนดีไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม เพราะไม่คิดอิจฉาริษยาใคร ไม่คิดทำร้ายใครไม่คิดจะทำให้ใครเดือดร้อน ที่จริงแล้วไม่ออกไปยุ่งเกี่ยวกับใครหรือเปลี่ยนแปลงใครอยู่แล้วด้วยซ้ำ และตัวเองมักจะคิดว่าตัวเองเป็นคนดีแต่ก็ไม่เข้าใจว่า การที่เป็คนดีจึงไม่ก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จทำให้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกไร้โชคไร้วาสนาอยู่ในใจลึกๆ เป็นคนที่อยู่ในสมองด้านขวาขอบสายๆ ไม่ชอบคิดอะไรอย่างเป็นระบบ ละเอียด ชับซ้อน แต่ชอบฝันไปเรื่อยๆ ฝันไม่เป็นเรื่องเป็นราวและไม่สามารถเอาความฝันไปทำประโยชน์ได้เพราะสมาธิไม่มากพอการที่คิดไม่เป็นระบบและคิดสะเปะสะปะทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดหรือพูดจาอะไรออกมาได้ ดังนั้น มักจะเป็คนเงียบไม่ค่อยพูดเป็คนที่จิตใจอ่อนไหวตะนิดตะนัยจะเสียใจ ใจน้อยจึงไม่ชอบคนประเภทโทะสะจิริ เพราะจะรู้สึกถูกคำพูดที่แทงใจจะมีดวงหน้าที่ดูเศร้าๆ ซึ้งๆ โรแมนติก ดวงตาค่อนข้างมืดดำไม่เป็ประกายมักเป็คนพูดจาเบาๆ นุ่มนวล อ่อนโยน อารมณ์ไม่ค่อยเสีย ไม่ค่อยโกรธใครช่างยิ้มแต่ยิ้มแบบเบื่อๆ ไม่ชอบเข้าสังคมจะรู้สึกเคอะเขินไม่รู้ว่าจะทำตัวอย่างไร จะพูดอย่างไรเหมือนไม่มีอะไรอยู่ในหัวเลยเพราะฉะนั้นจึงไม่ชอบทำตัวให้เป็จุดเด่นจุดสนใจของคนอื่นมากนักหากไปนั่งขอบๆ หรือหลังๆ

ก็จะรู้สึกอบอุ่นสำหรับการเดินคนในจิตนี้ปกติแล้วจะเดินแบบขาดจุดมุ่งหมาย ขาดความมุ่งมั่นไร้
เรี่ยวไร้แรง ในวิสุทธิธรรมรคได้เปรียบเทียบการพูดเหมือนคนกวาดบ้านสำหรับผู้เป็นโทสะจริตจะรีบ
กวาดให้เสร็จๆ อย่างรวดเร็วและมีพลังแต่บุคคลที่เป็นโมหะจริตจะกวาดเป็นวงกลมไม่เสร็จเสียทีการ
แต่งกายจะชอบสีอ่อนๆ หรือไม่ก็สีเศร้าๆ ทึมๆ เช่น เทา น้ำเงินเขียวเข้มบ้านของคนในกลุ่มนี้ไม่ชอบ
แสงสว่างมากนัก ชอบปิดม่าน ปิดเพลงค่อยๆ เบาๆ บ้านไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเหมือนโทสจริต แต่
ก็ไม่รกรุงรัง

ผู้ที่มีลักษณะโมหะจริตมีข้อดีคือ เนื่องจากไม่ค่อยคิดฟุ้งซ่านมากนัก จึงเข้าใจอะไรได้
ค่อนข้างชัดเจนโดยไม่ปรุงแต่ง เมื่อมองอะไรเห็นได้ชัดเจนก็มักจะมีการตัดสินใจที่ดีถ้าคิดออกเป็นคนที่
หนักใช้สมองด้านขวาจึงมีความรู้สึก และมักใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจทำให้มักตัดสินใจไม่ค่อยพลาด
ดังนั้นแม้เหตุผลจะเถียงสู้คนอื่นไม่ได้มากนักหรือพูดไม่ทันจิตอื่น ๆ แต่ก็มีญาณสังหรณ์ที่ถูกต้องใน
การตัดสินใจอีกประการหนึ่งเนื่องจากมักใช้สมองด้านขวา จึงไม่ค่อยทุกข์เหมือนจริตอื่น ไม่ค่อยเป็น
โรคจิตโรคประสาท ไม่เครียดแต่จะซึมเศร้าแต่ไม่มีอะไรมากระตุ้นเป็นคนทำงานเก่งโดยเฉพาะงานที่
เป็นงานประจำไม่ใช่งานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์มากนักเพราะไม่คิดฟุ้งซ่าน งานจึงเสร็จตามเวลา
เป็นคนดีเป็นเพื่อนที่น่าคบ น่ารัก ไม่สร้างกรรมชั่ว ทั้งในด้านความคิด การพูดและการกระทำ คือ ไม่
คิดร้าย ไม่โกง ไม่หลอกลวง ไม่เพ้อเจ้อ ไม่ส่อเสียดไม่พูดจาให้คนอื่นเสียใจ มีสติสูง เป็นคนที่วางใจได้แม้
จริตนี้ไม่สร้างปัญหาให้กับคนอื่นและสังคมแต่จริตนี้มีข้อเสียสำคัญคือ การใส่ซอฟต์แวร์ในความคิดที่
ทำลายตัวเองโดยมองตัวเองไม่ตรงความเป็นจริง แต่ต่ำกว่าความเป็นจริงรู้สึกกว่าตัวเองไม่เก่ง ทำให้ไม่ได้
ไม่มีความสามารถ สู้คนอื่นไม่ได้ไม่ทันโลก เมื่อไปเจอคนจริตอื่นๆ เช่นโทสะจริตหรือวิตกจริตที่มักจะดู
ถูกจริตนี้ว่า ไม่มีหลักการ เหตุผลหรือความคิด เป็นการย้ำความคิดที่ไม่ค่อยดีเกี่ยวกับตัวเองให้มาก
ยิ่งขึ้นและทำให้มองว่า โลกนี้โหดร้ายไม่ยุติธรรมทำไมคนดีโลกไม่สนับสนุนแต่กลับกลั่นแกล้งซ้ำเติม
การที่รู้สึกขาดความมั่นใจอยู่ตลอดเวลาและเมื่อเกิดอะไรจะโทษตัวเองอยู่เรื่อยๆ ทำให้ต้องการ
กำลังใจเป็นสายน้ำเกลืออยู่เสมอ หากไม่มีก็จะไม่เจริญเติบโตทำให้ไม่สามารถยืนได้ด้วยตัวเองตามลำพัง
เท่าไรยิ่งถ้าไปอยู่ท่ามกลางคนเป็นโทสะจริตและวิตกจริตซึ่งเต็มไปด้วยคำพูดที่ตำหนิติเตียนด้วยแล้ว
จะรู้สึกเฉาไปเลยเพราะเป็นการซ้ำเติมความรู้สึกไม่มั่นใจของตัวเองอยู่แล้ว

นอกจากนี้การที่รู้สึกเบื่อและเซ็งง่าย เพราะสมาธิค่อนข้างอ่อนและสั้น ไม่ชอบทำงานหนักไม่
ชอบอ่านหนังสือ ทำให้ไม่ค่อยมีข้อคิดหรือความรู้จึงทำให้ยากที่จะสามารถทำการใหญ่ได้สำเร็จการ
ขาดสมาธิทำให้ไม่มีพลังประกอบกับขาดความมั่นใจในตัวเองทำให้ไม่มีความเป็นผู้นำ และตัวเองก็ไม่
อยากจะทำใครอยู่แล้ว แต่จะมีปัญหาหากมีตำแหน่งสูงขึ้นเพราะไม่สามารถปกครองลูกน้องได้ชอบโร
แมนติกใช้อารมณ์มากกว่าความคิด มักใจน้อย อย่าไปพูดแรงเพราะอารมณ์อ่อนไหว เจ็บปวดใจได้ง่าย
ตั้งเป้าหมายในชีวิตให้ชัดเจน โดยพยายามมองออกไปจากตัวเองให้มากขึ้นคิดถึงคนอื่น ๆ ให้มากๆ ไม่
ว่าจะลูก สามีหรือภรรยา และเพื่อนมนุษย์ด้วยกันว่าจะทำอะไรให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างไรการมี

เป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้ชีวิตมีทิศทางเกิดมีพลังว่าเราจะต้องไปบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ทำให้ตัวเองมีคุณค่ามีบทบาทต่อชีวิตคนอื่นฝึกสมาธิ ไม่ว่าจะสวดมนต์ หรือนั่งสมาธิเพื่อเสริมสร้างจิตให้มีพลังมากขึ้นเมื่อไปเจอกับโลกข้างนอกหรือสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่ตัวเองคาดหวังจะได้รับมือได้ทันลดความหวั่นไหวของจิตใจของอารมณ์ตัวเอง ฝึกความรู้เนื้อรู้ตัวเพราะจิตอยู่ในอารมณ์ ควรกระตุ้นด้วยการเอาจิตไปจับฐานกายว่าประสาทสัมผัสรู้สึกอย่างไร นอกจากนี้อาจฝึกโดยเล่นกีฬา เพราะต้องควบคุมกล้ามเนื้อและอวัยวะส่วนต่างๆหรือไม่หัดฝึกสมองด้านซ้ายในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่นการเดินรำลีลาเพราะมีระบบระเบียบอ่านหนังสือมากไว้เพื่อให้สมองด้านซ้ายทำงานคิดว่าเราอาจไม่ได้ทำการใหญ่ ต้องพิจารณาเรื่องความตายเพื่อใส่สมาธิเรื่องมรณานุสติ เพื่อตั้งเป้าหมายในชีวิตให้ชัดเจนเพราะชีวิตไม่จีรังยั่งยืน อาจตายวันนี้พรุ่งนี้ก็ได้ เพราะฉะนั้นจะต้องไม่ประมาท มีอะไรก็ต้องรีบกระทำ จะได้ลดแรงเฉื่อยขจัดความเบื่อกำลังใน ชีวิต

มักจะสั่งงานไม่เป็นลูกน้องจะทำอะไรก็ได้ ไม่ใส่ใจงานมากนักมีพลังความเฉื่อยชา กระจายไปทั่วสำนักงาน เป็นคนค่อนข้างใจอ่อนแต่ลูกน้องพึ่งพามากไม่ได้เพราะหากมีการประชุมและต้องเผชิญกับพวกวิตกกังวลแล้ว จะคิดไม่ทันเฉยๆไม่ทัน ประกอบกับเป็นคนมีความอ่อนไหวสูง จะคิดเล็กคติน้อยต้องคอยพยายามชี้แนะหัวหน้าว่าควรจะทำอะไรด้วยเหตุด้วยผล หัวหน้าจะรัก

ถ้าลูกน้องเป็นโหมะจืดต้องชี้แนะอย่างสม่ำเสมอต้องบอกกำหนดเวลา ต้องทวงงาน และบอกขั้นตอนว่าจะให้ทำอะไรช่วยหาหน้าหลังเพราะคิดไม่ค่อยเป็น แต่เมื่องานเดินเป็นระบบแล้ว จะสามารถทำงานได้ดีไม่ควรใช้อารมณ์ดูเพราะถ้าไปดูจะทำให้หมดกำลังใจเพราะไม่ค่อยมีความมั่นใจอยู่ แล้วให้หนักเหมือนกับเป็นน้อยหน้าสุกถ้าไปบีบแรงๆ อาจจะได้ง่าย หรือเป็นแก้วเพราะบาง ถ้าไปแตะแรงจะแตกได้ง่าย

จริตที่ ๓ ราคะจริต

ลักษณะทั่วไปของคนที่มีลักษณะราคะจริตจะเป็นผู้ที่ชอบรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสเป็นคนจิตประณีตละเอียดอ่อน จิตจะเกาะอยู่ในสัมผัสทั้งห้าอยู่ตลอดเวลาเป็นคนที่ชอบในเรื่องของรูปลักษณ์จะเป็นคนแต่งตัวเก่งออกมาดูสวยงาม ดูเก๋และเท่ น่าชมมองชวนดูเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส มีบุคลิกดีมีมาด เพราะมีสติค่อนข้างสูงจึงสามารถควบคุมอิริยาบถของร่างกายตัวเองได้ค่อนข้างถ่วง อย่างเช่นถ้ายืนอยู่ ก็จะรู้ว่าจะต้องวางตำแหน่งเท้าเช่นไรตำแหน่งมือจะสูงต่ำมากน้อยแค่ไหน หลังต้องเหยียดตรงจะยิ้มประมาณไหนถึงจะออกมาดูดี จะออกมาดูน่ารัก และดูมีมาดในทางกลับกันก็จะชอบคนที่มีบุคลิกดีเป็นสิ่งสำคัญ ชอบความสวยงามของสิ่งของ และสถานที่ที่ชอบไปสถานที่ที่สวยงามและหรูหราส่วนจะมีสาระหรือประเทืองปัญญาหรือไม่ไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญพยายามหลีกเลี่ยงความสกปรกความไม่สวยงามของรูปลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสถานที่แต่คนกลุ่มนี้มักสติหลุดควบคุมจิตใจไม่ค่อย

ได้มากกว่าจริงอื่นๆหากไปเจอเพศตรงข้ามที่มีรูปลักษณ์ดี จะมีอาการยิ้มหวาน ตาเยิ้มหรือไม่มีก็จริง จะก้านต่างๆอย่างเห็นได้ชัดเวลาพูดก็จะสามารถควบคุมน้ำเสียงให้ออกมาไพเราะนุ่มนวลที่สำคัญคือ คำพูดที่ออกมาจะเต็มไปด้วยมธุรสพจนาน มีคำหวานหูเต็มไปหมดหมดระมัดระวังคำพูดมาก จะหลีกเลี่ยง คำพูดที่จะทำให้ร้ายความรู้สึกคนสามารถพูดออกมาได้หวานแต่ใจอาจคิดอีกอย่างได้เป็นนิสัยใน ขณะเดียวกันชอบคำพูดหวานหูเช่นเดียวกัน ชอบคำพูดเอาอกเอาใจจะจริงใจหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่อง หนึ่ง ขอให้ได้ยินคำหวานเอาไว้ก่อนสิ่งที่คนในจิตนี้ทนไม่ได้คือ คำพูดเสียงดัง ตะคอก หยาบซึ่งได้ยิน แล้วหัวใจเสมือนจะแตกสลาย พร้อมจะสัวยายเป็นคนชอบแสวงหาของอร่อยทานไม่ว่าจะอยู่ไกลแสน ไกลแค่ไหนก็ต้องไปแสวงหามาทานเนื่องจากจิตไปเกาะตรึงรูปรส ซึ่งจะต้องได้รับการสนองตอบ รวมทั้งสิ่งของต่างๆ ที่สวยงาม ไม่ว่าเสื้อผ้าหรือสิ่งประดับต้องไปซื้อไปหามาครอบครองเป็นคนชอบ จินตนาการช่างฝัน อยากจะได้โน่นได้นี้ อยากจะเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ และมักชอบอ่านนวนิยายซึ่ง ช่วยจรรโลงความฝันโดยสรุปเป็นคนที่ดีอยู่สัมผัสทั้งห้าและต้องกอบโกยแสวงหาสิ่งต่างๆ มาเพื่อ สสนองตอบรูปสกลันเสียง กล่าวสั้นๆ เป็นคนโลภ ติดวัตถุไม่สนใจเรื่องอะไรที่นอกเหนือจากสัมผัสทั้ง ห้า ไม่คิดอะไรลึกซึ้งท่าทางดูดี คำพูดดูหรูหราพอลอกตาคนได้แต่แท้จริงแล้วภายในกลวงไม่มีสาระ หรือแก่นสารอะไรลึกซึ้ง

มีลักษณะเป็นคนที่มีความประณีตจิตใจอ่อนไหว ละเอียดย่อน จะสนใจเรื่องเล็กเรื่องน้อย อาจจะได้ดุดมหม่อม ดังนั้น จึงเหมาะกับการงานประณีต ผลงานจะประณีต เรียบร้อยแต่เป็นคนช่าง สังเกตสามารถเก็บข้อมูลต่างๆ ได้หมดมีความเมตตราสูงเพราะระคากับเมตราอยู่ในคลื่นค่อนข้าง ไกลเคียงกันมีความสามารถในการติดต่อประสานงานได้ดีเพราะสามารถเข้ากับทุกคนได้ดี พูดจาดี มี บุคลิกดี น่าดูน่าชมเป็นที่ชอบของคนทั่วไปเห็น เหมาะกับการพูด ประชาสัมพันธ์จุดอ่อนสำคัญของคน กลุ่มนี้คือจิตเป็นสมาธิยาก ที่จริงแล้วเขาจะไม่สนใจการฝึกจิต ทำสมาธิการขาดสมาธิทำให้ทำงานใหญ่ ยากไม่มีเป้าหมายสำคัญในชีวิตนอกจากจะมุ่งเน้นการแสวงหาสิ่งต่างๆ มาสนองต่อสัมผัสต่างๆ ทำให้ เสียเวลากับเรื่องไร้สาระและไม่มีความสำคัญหรือจำเป็นเป็นคนชอบอิจฉาริษยา ใจน้อย และช่างปรุง แต่งเป็นเรื่องเป็นราวได้ยินคำพูดอะไรนิดอะไรหน่อยก็นำมาปรุงแต่งเสียเป็นเรื่องราวใหญ่โตบางครั้งปรุง แต่งมากเสียจนไม่รู้ว่ามีอันไหนเป็นเรื่องจริงอันไหนเป็นเรื่องที่ตัวเองได้ปรุงแต่งขึ้นมาและที่เป็นปัญหาก็ เพราะว่าคุณในจิตนี้มักจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองปรุงแต่งว่าเป็นจริง ทำให้สามารถอยู่ในชีวิตแห่งความฝัน แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะอยู่ท่ามกลางความเสียใจปวดร้าวใจ ความเครียดได้เป็นคนขี้เกรงใจจนเป็นคน ขาดหลักการ ทำให้ไม่มีความเป็นผู้นำ แต่ชอบทำตัวเป็นผู้นำ แต่ด้วยความไม่มีหลักการ จึงมักสร้าง ปัญหาในองค์กรเป็นคนชอบพูดหวาน ทำให้ค่อนข้างพูดไม่ตรงกับความจริงค่อนข้างเก่ง และ แขนงเนียนจึงกลายเป็นคนมีเหลี่ยมจัดไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามคำพูดฟังดูดีดูเพราะ แต่ยกย่อน ไม่ตรงไปตรงมาเมื่อเบรกแตก ไม่ได้ตั้งใจ ความนุ่มนวลจะเปลี่ยนเป็นอารมณ์รุนแรงทำได้ทุกอย่างตาม อารมณ์ เพราะไม่มีหลักการหรืออะไรอยู่ในตัวแน่นอนสิ่งที่เป็นการครอบงำอยู่คือการรักษาภาพลักษณ์หาก

ไม่สนใจภาพลักษณ์ตัวเองเหมือนไร ก็สามารถทำได้ทุกอย่างในแง่นี้จึงต่างจากโทสะจิริที่เป็นคนที่มีหลักเกณฑ์ หลักการเต็มไปหมดแม้จะโกรธง่ายแต่จะหลักเกณฑ์ต่างๆ ค่อยยั้งยั้งพฤติกรรมไว้ตลอด

พิจารณาให้เห็นโทษของการที่จิตขาดสมาธิทำให้เกิดผลเสียต่อตัวท่านอย่างไรและกระทบต่อภาพลักษณ์ของท่านอย่างไรกำหนดเป้าหมายที่สำคัญและแน่นอนมึณนั้นแล้ว จะเสียเวลาไปกับเรื่องไร้สาระ เช่น ขับรถไปไกลเพื่อทานของอร่อยเสียเวลาทะเลาะกับแฟนมันสวตมนต์พวกนี้ไม่ชอบสวตมนต์ ไม่ชอบสมาธิ ถ้าทำก็ทำแบบฉาบฉวย เหมือนแมวกลัวน้ำไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมีสมาธิเพราะมีแต่สติ ไม่เชื่อในศาสนาเพราะยึดในรูปสกลินเสียงควรพิจารณารณานุสติ พิจารณาสังสกรก

เนื่องจากเป็นคนไม่ตรงมองไม่ตรง ทำให้ปกครองด้วยความไม่ยุติธรรม เพราะมักชอบคนสวยหล่อทำให้จิตใจเอนเอียงไม่เป็นธรรมอยู่แล้ว ดังนั้น หากเจอหัวหน้ามีจิรินี้ต้องพยายามแต่งตัวให้ดี ทำงานให้ออกมาดูประณีต สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยพูดจาไพเราะหวานหูและให้ความเคารพ เพราะถ้าไม่เคารพจะทำให้เขาไม่พอใจ อย่าไปวิจารณ์หัวหน้าในที่สาธารณะ หรือทำให้เสียหน้า จะโกรธอย่างไม่ให้อภัยถ้ามีลูกน้องเป็นราคะจิริไว้วางใจได้ เพราะเป็นคนละเอียดรอบคอบ ตั้งอกตั้งใจทำงานละเอียดอ่อนต้องการเอาใจ สอนมากไม่ได้พูดมากไม่ได้ แต่ถ้าชมแล้วจะเป็นปลื้มและจะสู้ตายมอบหมายให้ทำงานที่ประณีตได้ ผลงานจะออกมาเรียบร้อย โดยเฉพาะหากมีระบบต่างๆ วางไว้ชัดเจนอยู่แล้วของานที่ได้หน้าเช่นประชาสัมพันธ์ ที่ต้องโชว์รูปโชว์หน้า หรืองานตกแต่ง งานที่ติดต่อออกไปข้างนอก แต่เกลียดงานที่ต้องคิดอะไรลึกซึ้งอย่าไปบังคับให้คิดเพราะเหมือนไปริดเล็ดจากบุชอบเป็นผู้นำแต่บ่อยครั้งจะคอยปกป้องลูกน้องในส่วนในฝ่ายตัวเองจนบางครั้งกระทบผลประโยชน์ขององค์กรเนื่องจากเป็นคนที่ชอบพูดคำหวานหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่เพราะหูทำให้หัวหน้าอาจจะได้รับฟังได้ ยินแต่เรื่องที่สวยงามและอาจมีการปกปิดสิ่งที่ไม่น่าฟังเอาไว้ค่อนข้างเก่ง

จิริที่ ๔ วิตกจิริ

ลักษณะพื้นฐานคือพูดไม่หยุด ประเทน้ำไหลไฟดับ ชอบแสดงความคิดเห็น มีคำถามเยอะเยอะไปหมดเพราะได้ยินเสียงพูดตลอดเวลา สมองเต็มไปด้วยความคิด ฟุ้งซ่าน สับสนวุ่นวายมีหลายความคิดซ้อนกันอยู่ แต่มักสรุปประเด็นสำคัญหรือจัดระบบไม่ได้อย่างไรก็ตาม คนทั่วไปมักมองว่าคนที่วิตกจิริมีปัญญาสูงเพราะเป็นคนที่สามารถคิดได้เร็ว พูดได้มากประเด็นเต็มไปหมด ฟังเผินๆ แล้วน่าประทับใจถ้าไม่คิดอะไรมากวิตกไม่สามารถหยุดความคิดของตัวเองได้และไม่สามารถเลือกว่าจะคิดอะไรได้ การคิดมักจะย้าคิดในทางลบมองโลกในแง่ร้าย มักคิดว่าโลกชั่วร้าย คนอื่นจะพยายามเอารัดเอาเปรียบตัวเองไม่สามารถเชื่อใจใครได้ มักคิดในทางลบ เช่น การคิดอิจฉา คิดเรื่องต่างๆ ในแง่ไม่ดี และความคิดดังกล่าวจะผุดขึ้นมาอย่างควบคุมไม่ได้เป็นการย้าคิดในทางลบ คนที่เป็นจิริอื่นๆ อาจไม่เข้าใจว่าคิดไปทำไมแต่ผู้เป็นวิตกจิริไม่อาจปิดความคิดเหมือนอยู่ในน้ำทะเลโดนคลื่นกระชาก

ไปเรื่อยหน้าตาปกติจะบึ้งยิ้มไม่ออก ไม่มีความรู้สึก แต่มีอารมณ์รุนแรง คำพูดจะรุนแรงเพราะอยู่ในความคิดเช่นเวลาวิจารณ์คนมักใช้คำพูดรุนแรงทำให้คนชอกช้ำเกิดกรรมเวรคนทั่วไปมักไม่ค่อยชอบหน้า และมักถูกทำร้ายทางกายวาจาและใจเป็นการย้ำการมองว่าโลกชั่วร้ายมากยิ่งขึ้น และจะเป็นคนร้อนรนแต่ในอีกด้านหนึ่งการพูดมาก คิดมาก ใช้พลังงานทำให้ดูเหนื่อยโหมคนที่เป็นวิตกจริตจะมีปากกับใจไม่ตรงกันเวลาพูดนัยน์ตาจะกรอกไปกรอกมา พูดอย่างคิดอย่างและยังไม่ค่อยชอบปรึกษาสัญญา เพราะมีความคิดแยะผุดขึ้นมาตลอดคิดกลับไปกลับมา ประกอบกับมีอัตราสูง มักกลัวเสียเปรียบถ้าเปลี่ยนสิ่งที่ได้สัญญาไว้ ก็เปลี่ยนตลอดเวลา มักชอบสิ่งตัวเองต้องการเวลาติดต่อกับคนอื่น แม้ในระยะสั้นจะสร้างความประทับใจให้กับคนที่พบเห็นได้ก็ตาม แต่ในระยะยาวพฤติกรรมการไม่รักษาคำพูด ทำให้ไม่ค่อยเป็นคนมีศักดิ์ศรี คนไม่เชื่อถือเป็นคนที่ยกโลกแห่งความจริงและโลกที่ตัวเองคิดขึ้นมาไม่ค่อยได้หลายครั้งหลายเรื่องเป็นสิ่งที่ตัวเองคิดไปเองโดยไม่มองข้อเท็จจริงเป็นคนขยันขันแข็งหนักเอาเบาปล่อยแต่ผลที่ออกมาหน่อยหรือไม่ค่อยได้ประโยชน์เพราะคิดมากฟุ้งซ่านอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่สามารถรักษาความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้ได้นานและไม่สามารถรักษาสมาธิไว้ได้เป็นคนเจ้ากี้เจ้าการมีอัตราสูง หลงกับความคิด คิดว่าตัวเองเก่งกาจโดยเฉพาะถ้าเจอกับคนที่เป็นโมหะจริตที่นิ่งๆ สงบ คิดน้อย เศร้าสร้อยอยู่กับอารมณ์ พูดไม่ทันแล้วคนที่เป็นโมหะจริตจะรู้สึกสะบักสบอมयरารู้ยากเห็นไม่รู้จักเลือกว่าควรจะทำสิ่งใดสนใจสิ่งใด จึงมักจะสอดรู้สอดเห็นในสิ่งไม่มีประโยชน์ใช้เวลาไม่ค่อยมีประโยชน์ชอบผัดวันประกันพรุ่งชอบสัญญาแต่ไม่อาจรักษาเพราะมีความคิดเต็มไปหมดทำงานรวดเร็วแต่ค่อนข้างหยาบอาจปวดหัวไมเกรนการแต่งกายจะจับโน้นประสมนี้ ให้ออกมาดูเด่นฉูดฉาด แต่ไม่สวยงาม เพราะไม่มีความรู้สึก มีแต่ความคิด

ข้อดีของจริตนี้คือมีความคิดมากสามารถเอาความคิดที่เป็นประโยชน์มาใช้ ถ้าคุณเป็นจริตอื่นๆโดยเฉพาะโมหะจริตก็ควรหาเพื่อนหรือคู่ครองเป็นวิตกจะได้ฟังความคิดมากมายที่อาจใช้เป็นประโยชน์ได้เป็นนักพูดที่เก่งสามารถจูงใจคนได้เก่ง ทำให้หลายคนกลายเป็นผู้นำในวงการต่างๆหรือนักการเมืองเป็นคนละเอียดรอบคอบเนื่องจากโดยนิสัยของคนจริตนี้จะลงประเด็นเล็กประเด็นน้อยอยู่แล้วโดยธรรมชาติ จึงสามารถเห็นความผิดเล็กความผิวน้อยที่คนจริตอื่นไม่เห็น หรืออาจไม่สนใจจะมองกล่าวอีกนัยหนึ่งจริตนี้เป็นนักจับผิดเก่งจุดอ่อนของคนจริตนี้ที่สำคัญคือมองไม่เห็นภาพใหญ่ เห็นแต่ภาพเล็กๆ เพราะจิตชอบใจประเด็นเล็กประเด็นน้อยหุยมหิมมากจนบ่อยครั้งลืมหินใหญ่หรือประเด็นสำคัญแม้กระทั่งอาจจะลืมหินเป้าหมายที่ตัวเองกำลังกระทำอยู่เพราะมุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการจนเกินไป คิดมากเกินไปจนจำเป็น ไม่สร้างสรรค์ชีวิตเหนื่อยหน่าย ทำงานหนักแต่ไม่มีผลตามที่ต้องการการที่คนจริตนี้มักมองจุดเล็กจุดน้อยทำให้เห็นปัญหาได้ตลอดแต่หาทางแก้ไม่ได้ทำให้เกิดความทุกข์กลายเป็นประจำเป็นคนลึกลับเล่ห์เหลี่ยมมีความคิดมาก แต่ไม่กล้ากรอง มักจะพูดออกมาได้เร็ว แต่ไม่ค่อยจะมีระบบเป็นลักษณะฟุ้งซ่าน ไม่ตรงประเด็น เปลี่ยนแปลงความคิดตลอดเปลี่ยนจุดยืนตลอด ไม่ทำตามสัญญา เชื่อถือไม่ค่อยได้ แยกแยะความจริงไม่ได้ในสังคมไทย อาจได้รับ

การยกย่องเพราะเป็นเจ้าของความคิด ช่างพูดช่างเจรจาแม้ว่าจริงๆ แล้วสิ่งที่พูดออกมามักจะไม่ได้คิด
กลั่นกรองเท่าไรก็ตาม

นอกจากนี้เป็นคนไม่ค่อยมีความรู้สึก ความรู้สึกแตกต่างจากอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับ
วิจารณ์ญาณ การมีญาณสังหรณ์แม้คนที่มีความวิตกกังวลแม้จะมีความคิดมากมาย แต่จะไม่สามารถ
เลือกได้ไม่มีวิจารณ์ญาณว่า อะไรถูกไม่ถูก เหมาะสมไม่เหมาะสม เพราะสมองไปติดด้านซ้ายจึงมักไม่
รู้สึกอะไรถูกอะไรผิด ไม่เข้าใจความรู้สึกคนอื่นและไม่ค่อยสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวในเรื่องราวอดีต
เมื่ออยู่คนเดียว แต่เมื่ออยู่กับคนอื่นจะคิดเรื่องโน้นเรื่องนี้ จะมีความสุขเพราะคิดว่า ตัวเองสามารถคิด
ได้เร็วกว่า ดีกว่าคนอื่น

ค่อนข้างยากที่ปรับเปลี่ยนเพราะมักมีอัตตาสูง คิดว่าตัวเองเก่ง มีความคิดพิสดารกว่าคนอื่น
จึงรู้สึกว่าไม่ต้องการจะเปลี่ยนหรือปรับปรุงอะไรและไม่ได้เสียใจกับสิ่งต่างๆ ที่ได้ทำไปในอดีต ไม่ค่อย
รู้ตัวเพราะตัวเองอยู่ในความคิดเกือบตลอดเวลาแตกต่างจากพวกโหดจรรยาที่ที่มีช่วงเวลาเสียใจในสิ่ง
ที่ได้ทำไปและเห็นปัญหาของตัวเองประการแรกท่านที่มีลักษณะวิตกกังวลต้องเลือกความคิด อย่าให้
ความคิดลากพาท่านไปต้องเลือกคิดว่า ควรคิดใหม่ ควรทำใหม่ถามตัวเองว่าคิดไปแล้วมีประโยชน์
หรือไม่ ต้องรีบวางแผนชีวิตว่าในชีวิตเราต้องการบรรลุอะไรต้องฝึกนั่งสมาธิมากๆ เพราะคิดมากจิต
เหวี่ยง ไม่มีพลังการนั่งสมาธิต้องนั่งแบบสมถภาวนาสว่างวินัยต้องสร้างกรอบเวลา เพราะจิตใจไม่มี
กรอบเวลา จึงต้องสร้างกำหนดการมีวินัยแล้วจะไม่สามารถทำงานให้สำเร็จตาม deadline อาจ
ต้องการเพื่อนที่เป็นโหดจรรยาเพื่อสร้างระเบียบวินัย ต้องฝึกการมองภาพรวมคิดทุกอย่างครบวงจร ไม่
คิดเป็นจุดๆ เนื่องจากจิตจะลี้ลี้และลงรายละเอียดมากจนมองไม่เห็นภาพรวมภาพใหญ่ ดังนั้น จะ
ไม่สามารถหาทางแก้ปัญหาต่างๆที่กำลังประสบได้

หากมีเจ้านายเป็นวิตกกังวลมักจะมีพฤติกรรมทำให้ลูกน้องกลุ่มใจ ที่เห็นเด่นชัดก็คือการที่
เป็นคนมีความคิดมาก จึงมีหลายโครงการ ทำให้สั่งงานมากไปด้วยแต่ไม่รู้ว่าจะสำคัญก่อนหลัง แต่
จะเร่งลูกน้องตลอดเวลาไม่ทันที่เรื่องแรกจะเสร็จ ก็มีความคิดใหม่ผุดขึ้นมามากแล้ว เรียกได้ว่าลูกน้อง
ต้องทำงานตัวเป็นเกลียวเหมือนมีเทียนลั่นกันตลอดเวลาแต่ความคิดหรือโครงการนั้นจะเป็นประโยชน์
หรือสร้างสรรค์ต่อองค์กรมากน้อยแค่ไหนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งแต่ลูกน้องคงต้องเหนื่อยก่อนเป็นคนที่มีมอง
ว่าตัวเองเก่งถ้าลูกน้องความสามารถไม่ถึง จะถูกกด ถูกทำให้เจ็บช้ำน้ำใจได้เสมอประกอบกับเป็นคน
ที่พูดไว คำพูดรุนแรง สามารถกล่าวคำเสียดแทงใจได้ง่ายๆ มีความคิดที่แปรเปลี่ยนไปเรื่อยๆตามแต่
ปัจจัยใหม่เข้ามาได้เห็นได้ชัด ดังนั้น อาจต้องระวังว่า สิ่งที่เคยทำถูกในอดีตกลายเป็นสิ่งไม่ถูกต้องไม่
ชอบใจไปแล้วปากกับใจไม่ตรงกันเพราะต้องการแสวงหาประโยชน์ความมีหน้ามีตาเข้าตัวมากที่สุดไม่
สนใจว่าใครจะชอบใครจะเกลียด และพร้อมจะโยนความผิดให้ลูกน้องหากมีความเป็นวิตกกังวลใน
ระดับสูงจะมีความเจ้าเล่ห์ สามารถเอาผลงานลูกน้องไปเป็นคนมองโลกในแง่ร้ายในยามวิกฤตไม่อาจ
ตัดสินใจได้หากเจอหัวหน้าประเภทนี้และท่านไม่ใช้วิตกกังวลด้วย หากหลบได้ก็ควรหลบ แต่ถ้าหลบ

ไม่ได้เมื่อเผชิญหน้ากับหัวหน้าจรีตนี้ต้องพูดห้ามนิ่งเพราะถ้านิ่งเขาจะดูถูกว่าเขลา ไม่มีปัญญาการทำตัวเป็นที่น่าสงสารมักใช้ไม่ได้ผล เพราะไม่มีความรู้สึกเมื่อยามพูดควรใช้คำน้อย คมและตรงประเด็น จิตเขาจะตกใจต้องพยายามหาเหตุผลหักล้างให้ได้ เพราะเขาอยู่ในโลกความคิด ไม่มีความรู้สึกหากไม่อาจหักล้างความคิดเขาได้เป็นเปลาะๆ เขาก็จะเชื่อมั่นว่า เขาถูกต้องในส่วนนี้ต้องตั้งสติและสมาธิให้ดี เพราะน้ำเสียงของวิตกจรีตจะรุนแรงยับยั้งอยู่แล้วประกอบความคิดของเขาจะมากมายพร้อมที่จะถล่มถลายความคิดของคนจรีตอื่นๆ ได้อย่างสบายหากเจอเจ้านายเป็นวิตกจรีตเราต้องพยายามศึกษาว่าเขาสนใจอะไร แล้วหาข้อมูลในเรื่องนั้นให้ดีและพยายามพูดในเรื่องที่เขาสนใจ เขาจะติดในประเด็นนั้น และมักจะลงดังไปเลยถ้าคนยอมรับคุณเป็นลูกน้อง เขาจะใช้วิธีการช่วยเหลือได้ในทุกรูปแบบ

จรีตที่ ๕ ศรัทธาจรีต

ลักษณะทั่วไปของคนที่มีศรัทธาจรีต มักจะเชื่อมั่นว่าตัวเองมีหลักการอุดมการณ์คิดว่าตนเองเป็นคนดีน่าศรัทธาประเสริฐมากกว่าพุทธีเพราะคิดอย่างมีหลักการและพูดอย่างมีหลักการตลอดแต่คนที่มีศรัทธาจรีตพระพุทธรูปเจ้ากล่าวว่าเป็นคนมีปัญญาต่ำเพราะมีความเชื่ออย่างรุนแรงว่าจะเป็นอย่างนั้นและจะไม่ยอมรับความคิดของคนอื่นหากคนอื่นมีความคิดแตกต่างจากเราก็ไม่ยอมรับ ไม่ได้พิจารณาเหตุผลไม่พิจารณา ต้องคิดถึงหลักกาลามสูตร อย่าเชื่อเพราะตามกันมาอย่าเชื่อเพราะเป็นศาสนา อย่าเชื่อเพราะเป็นครูบาอาจารย์อย่าเชื่อเพราะเห็นว่ามีเหตุผลสอดคล้องกับความคิดของเราโดยธรรมชาติเวลาเราสั่งสอนคนก็อยากให้คนอื่นเชื่อ คนพูดก็ให้รับฟังก่อนแต่หลังจากนั้น ให้ดูเหตุผล ตามสติปัญญาอำนวย พิจารณาให้เต็มที่ถ้าเชื่อคนก็ไม่ใช้พุทธศาสนิกชนไม่รู้จักประนีประนอมความจริงมีอยู่หนึ่งเดียว คนไม่เห็นด้วยเป็นฝ่ายผิดทำให้คนมีศรัทธาไม่มีเมตตา เพราะคนมีความคิดไม่ตรงกันเราเป็นคนเลวศรัทธาแรงๆ จะแยกแยะขาวดำ ไม่มีสีเทาคนคิดไม่เหมือนกันจะเอาเป็นเอาตายมักจะทำกิจการโดยไม่คิดถึงผลที่จะตามมาจะต่อต้านการทำแท้งโดยใช้ระเบิดบอมบ์มีจุดบวกล้ำมีพุทธีด้วยจะเป็นพลังที่แรง แต่ถ้าไม่มีก็เหมือนมีเครื่องแรง แต่อาจวิ่งไปในทางผิดได้

มีกฎระเบียบมากมายเช่นต้องมาตรงเวลา แต่ตอนเย็นอาจอยู่ช่วยเอารัดเอาเปรียบพร้อมลงโทษด้วยความรวดเร็วโดยไม่มีการเตือนล่วงหน้า ไม่มีความเมตตา แต่เป็นบุญเพราะตั้งใจทำงานอยากเป็นคนดี อยากเป็นลูกน้องที่ดี มีความเคารพเจ้านายแต่อาจไม่ยอมรับคำตำหนิเพราะคิดว่าตัวเองดีและการที่คิดว่าตัวเองดีจึงชอบตัดสินคนรองข้างและวิพากวิจารณ์หากคิดไม่เหมือนก็มองว่าเป็นคนเลว

จรีตที่ ๖ พุทธิจรีต

ลักษณะทั่วไปของคนที่มีพุทธิจรีตจะเรียนรู้เร็วพูดอะไรเป็นเหตุเป็นผล ตัวกูของกูไม่สูงต่ำกว่าวิตกพร้อมจะรับความคิดเห็นเพื่อพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นสูงขึ้นจึงยอมรับความคิดเห็นใหม่ซึ่งมีเหตุผล จิต

ปักอยู่ในเหตุผลจึงตรงประเด็นไม่เอาเปรียบ มีความเมตตาห่มจิต เพราะคิดตามความเป็นจริง และไม่คิดในทางลบต้องการพัฒนาขัดเกลาจิตใจ ตลอดเวลา จึงเห็นปัญหาและทางแก้เมื่อเห็นผู้อื่นจึงเกิดความเมตตาไปด้วย ในคนพูดเต็มไปด้วยสติและปัญญาแตกต่างวิติกที่พูดเยาะทำเยาะแต่ผิดๆถูกเป็นคน ที่เชื่อถือได้หน้าตาผ่องใสแตกต่างกับวิติกเพราะฟังชานจึงเหยย่นเหยย่นน้อยอเน็จอนารถพุทธิจึงหน้าไม่ทุกข์มีสมาธิเข้มแข็งมองโลกตามความเป็นจริง มีพลังซึ่งแตกต่างจากโมหะซึ่งไม่เบิกบาน เศร้า ถึงเวลาพูดก็ไม่พูดไม่มีพลังตาสว่างไสว รู้ โทสะ ตาแข็งโปน เป็นประกายแห่งความเหี้ยมดุ โมหะ ตาเฝ้าแต่เศร้า ราคะจะเปล่งปลั่ง วิติกตาจะหลอก แผลงจะรู้จักสังเกตสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นสีหน้า เพื่อที่จะปรับความคิด การพูด การกระทำของตัวเอง หาได้ลำบากในสังคมเป็นกัลยาณมิตรต้องการให้คนอื่นก้าวหน้า คบคนประเภทก็เป็นคนประเภทนั้นควรคบคนที่สูงกว่าดีกว่าเรา ถ้าเลือกได้แต่การให้ความช่วยเหลือต้องให้กับทุกคนการให้ความช่วยเหลือต้องทำโดยไม่ให้ตัวเองเดือดร้อนหากเรามีกำลังจิตไม่พอจะถูกครอบงำโดยคนรอบข้างน้อยคนที่จะเป็นเพราะต้องมีเหตุผลต้องมีพลังศรัทธาตามด้วยความอยากที่จะรู้จักใจเป็นอย่างไรถ้านายเป็นควรทำงานด้วยเพราะชอบแนะนำชอบสอน ไม่ได้ตำหนิเปิดให้ก้าวหน้าพัฒนา และฟังพาได้ และสามารถช่วยเหลือได้ เพราะเป็นคนมีธรรม และต้องการพัฒนา

ลูกน้องผู้มีพุทธิจิตในตัวจะสามารถพัฒนาได้ให้เป็นมือขวา รู้สูงต่ำ อะไรควรไม่ควรเลิกเอาตัวเราเป็นที่ตั้งควรดูคนที่เราคุยด้วยเป็นประเภทอะไร จะทำให้เราเข้าใจเขา เพราะวิธีในการพูดคุยกับคนประเภทหนึ่งย่อมแตกต่างจากคนอีกประเภทหนึ่ง แต่มีความมั่นใจมากจิตใจราบรื่น เป็นสุคติ ทำให้มีแรงเฉื่อยทำให้ไม่ต้องการพัฒนาจิตใจด้านธรรม ไม่ต้องปรับปรุงเมื่อเจอพลังด้านลบอาจเอาตัวไม่รอด หรืออาจจบลงด้วยความเครียด มั่นงวุ่นจะแก้ได้อย่างไรไม่เข้าใจคนอยู่ในมุมมืดมุ่มอับ ต้องฟังธรรมว่าจะฝ่าฟันโลกไปได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าจิต ๖ เป็นแนวทางในการคบคน ใช้คนให้ตรงกับงาน การนำเสนอขายความคิด ขายสินค้า การผูกมิตรสัมพันธ์ การทำชุมชนสัมพันธ์ การก่อสร้างที่ต้องเอาใจจริตของเจ้าของบ้าน การเลือกอาชีพของตนเอง การสอนคนให้ตรงจิต การทำหนังสือตำรา การจัดกิจกรรม การลดความขัดแย้ง การบริหารการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับจริต การบริหารปกครองบ้านเมือง การเปลี่ยนทัศนคติของคนที่เขาจริตเป็นตัวตั้ง การบริหารทีมงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม ล้วนแล้วแต่ต้องนำประเด็นในหลักจิต ๖ มาประยุกต์ใช้งานทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : หจก.เม็ดทรายพริ้นติ้ง, ๒๕๔๕.

พระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทย (ฉบับหลวง). เล่มที่ ๒๙ : ขุททกนิกาย มหานิทเทศ และ เล่มที่ ๓๐ : ขุททกนิกาย จุฬนิตเทศ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๑๔.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สมพร สุทัศน์ย์. ม.ร.ว. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมลักษณ์ วงษ์รัตน์. รอยทางที่สร้างคน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ บั๊คเซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๕๐.

อนุสร จันทพันธ์ และบุญชัย โกศลธนากุล. จริต ๖ : ศาสตร์ในการอ่านใจคน. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖.